

Du sang à Rome

Pro Sexto Roscio Amerino

(Cicéron)

Textes de la séance 5

Sextus a-t-il tué son père à l'aide d'un assassin ?

XXVIII [76] Illud quaero, is homo, qui, ut tute dicis, numquam inter homines fuerit, per quos homines hoc tantum facinus, tam occultum, absens praesertim, conficere potuerit. Multa sunt falsa, iudices, quae tamen **argui** suspiciose possunt ; in his rebus si suspicio reperta erit, culpam inesse concedam. Romae Sex. Roscius occiditur, cum in agro Amerino esset filius. Litteras, credo, misit alicui sicario qui Romae nouerat neminem. Arcessiuit aliquem. Quem aut quando ? Nuntium misit. Quem aut ad quem ? Pretio, gratia, spe, promissis induxit aliquem. Nihil horum ne **confingi** quidem potest ; et tamen causa de parricidio dicitur.

”Cui bono ?”

XXX [84] **L. Cassius** ille quem populus Romanus uerissimum et sapientissimum iudicem putabat **identidem** in causis quaerere solebat ”cui bono” fuisset. Sic uita hominum est ut ad maleficium nemo **conetur** sine spe atque emolumento accedere. [85] Hunc quaesitorem ac iudicem fugiebant atque horrebant ei quibus periculum creabatur ideo quod, tametsi ueritatis erat amicus, tamen natura non tam **propensus** ad misericordiam quam applicatus ad seueritatem uidebatur. Ego, quamquam praeest huic **quaestioni** uir et contra audaciam fortissimus et ab innocentia clementissimus, tamen facile me paterer uel illo ipso acerrimo iudice **quaerente** uel apud Cassianos iudices, quorum etiam nunc ei quibus causa dicenda est nomen ipsum **reformidant**, pro Sex. Roscio dicere.

Sextus pas à Rome au moment du crime, Magnus à Rome

XXXIII [92] Video igitur causas esse permultas quae **istum** impellerent ; uideamus nunc ecquae facultas suscipiendi malefici fuerit. Ubi occisus est Sex. Roscius ? Romae. Quid ? tu, **T. Rosci**, ubi tunc eras ? Romae. Verum **quid ad rem** ? et alii multi. Quasi nunc id agatur quis ex tanta multitudine occiderit, ac non hoc quaeratur, eum qui Romae sit occisus utrum ueri similis sit ab eo esse occisum qui adsiduus eo tempore Romae fuerit, an ab eo qui multis annis Romam omnino non accesserit. [...]

[94] **Dices** : "Quid postea, si Romae adsiduus fui ?" **Respondebo** : "At ego omnino non fui." "Fateor me **sectorem** esse, uerum et alii multi." "At ego, ut tute arguis, agricola et rusticus." "**Non continuo**, si me in gregem sicariorum contuli, sum sicarius." "At ego profecto qui ne noui quidem quemquam sicarium longe absum ab eius modi crimine." Permulta sunt quae dici possunt qua re intellegatur summam tibi facultatem fuisse malefici suscipiendi ; quae non modo **idcirco** praetereo quod te ipsum non libenter accuso uerum eo magis etiam quod, si de illis caedibus uelim commemorare quae tum factae sunt ista eadem ratione qua Sex. Roscius occisus est, uereor ne ad plures oratio mea pertinere uideatur.

Mallius Glaucia a porté très vite la nouvelle à Amérie

XXXIV [96] Occiso Sex. Roscio quis primus Ameriam nuntiat ? Mallius Glaucia, quem iam antea nominaui, **tuus** cliens et familiaris. **Quid attinuit** eum potissimum nuntiare quod, si nullum iam ante consilium de morte ac de bonis eius inieras nullamque societatem neque sceleris neque praemi cum homine ullo coieras, ad te minime omnium pertinebat ? "Sua sponte Mallius nuntiat." Quid, quaeso, eius **intererat** ? An, cum Ameriam non huiusce rei causa uenisset, casu accidit ut id quod Romae audierat primus nuntiaret ? Cuius rei causa uenerat Ameriam ? "Non possum", inquit, "diuinare." Eo rem iam adducam ut nihil diuinatione opus sit. Qua ratione T. Roscio Capitoni primo nuntiauit ? Cum Ameriae Sex. Rosci domus uxor liberique essent, cum tot propinqui **cognatique** optime conuenientes, qua ratione factum est ut iste tuus cliens, sceleris tui nuntius, T. Roscio Capitoni potissimum nuntiaret ?

[97] Occisus est a cena rediens ; nondum **lucebat** cum Ameriae scitum est. Quid hic incredibilis cursus, quid haec tanta celeritas **festinatio**que significat ? Non quaero quis percusserit ; nihil est, Glaucia, quod metuas ; non **executio** te ; si quid forte ferri habuisti,

non scrutor ; nihil ad me arbitror pertinere ; quoniam cuius consilio occisus sit inuenio, cuius manu sit percussus non **laboro**. Unum hoc sumo quod mihi apertum tuum scelus resque manifesta dat : Ubi aut unde audiuit Glaucia ? **qui** tam cito sciuit ? **Fac** audisse statim ; quae res eum nocte una **tantum itineris** contendere coegit ? quae necessitas eum tanta premebat ut, si sua sponte iter Ameriam faceret, id temporis Roma proficisceretur, nullam partem noctis requiesceret ? Etiamne in tam perspicuis rebus argumentatio quaerenda aut coniectura capienda est ?

Pourquoi fallait-il informer Capiton si vite ?

XXXV [98] Nonne uobis haec quae audistis cernere oculis uidemini, iudices ? Non illum miserum, ignarum casus sui, redeuntem a cena uidetis, non positas insidias, non impetum repentinum ? Non uersatur ante oculos uobis in caede Glaucia ? Non adest iste T. Roscius ? Non suis manibus in **curru** conlocat **Automedontem** illum, sui sceleris acerbissimi nefariaeque uictoriae nuntium ? Non orat ut eam noctem peruigilet, ut honoris sui causa laboret, ut Capitoni quam primum nuntiet ?

[99] Quid erat quod Capitonem primum scire uellet ? Nescio, nisi hoc uideo, Capitonem in his bonis esse socium ; de tribus et decem fundis tres nobilissimos **fundos** eum uideo possidere. [100] Audio praeterea non hanc suspicionem nunc primum in Capitonem conferri ; multas esse infames eius palmas, hanc primam esse tamen **lemniscatam** quae Roma ei deferatur ; nullum modum esse hominis occidendi quo ille non aliquot occiderit, multos ferro, multos ueneno. Habeo etiam dicere quem contra morem maiorum **minorem annis LX** de ponte in **Tiberim** deiecerit.

Quae, si **prodierit** atque adeo cum prodierit scio enim proditurum esse audiet. [101] Veniat modo, **explicitet** suum **uolumen** illud quod ei **planum** facere possum Erucium conscripsisse ; quod aiunt illum Sex. Roscio **intentasse** et minitatum esse se omnia illa pro testimonio esse dicturum. O praeclarum testem, iudices ! O grauitatem dignam expectatione ! O uitam honestam, atque eius modi ut **libentibus** animis ad eius testimonium uestrum **iusiurandum accommodetis** ! Profecto non tam perspicue istorum maleficia uideremus, nisi ipsos **caecos** redderet cupiditas et auaritia et audacia.